

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marți, Joi și Sâmbătă

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Alegerea dela Arad.

Duminică în 2/14 Maiu a. c. s'a efectuat actul important al alegerii de episcop al eparchiei Aradului.

Sinodul eparchial ordinariu terminase lucrările sale anuale și apoi s'a constituit în sinod electoral sub preșidenția Înaltpreasfinției Sale metropolitului **Ioan Meșianu**, carele înainte de deschiderea ședinței electorale — conform prescrișelor canonice — a celebrat s-ta liturgie în biserica catedrală din Arad, pontificând cu asistență numeroasă. După terminarea sfintei liturgii, s'au întrunit membrii sinodului în sala mare a seminarului diecesan. Erau de față 60 de deputați. Majoritatea, după retragerea celor doi candidați, era 30 voturi.

Președintele metropolit deschide ședința cu următoarea vorbire:

Venerabil Sinod eparchial!

Preaonorăților Domni deputați!

Prin înaintarea mea la veduvitul nostru scaun arhiepiscopesc-metropolitan din Sibiu, devenind în vacanță scaunul episcopesc al Aradului, ne-am întrunit acum, d-lor deputați, în acest sinod eparchial, cu marea și frumoasă misiune, de a îndeplini și acest scaun, în mod demn de noi și de biserica noastră națională, prin alegere liberă, conform prescrișelor statutului nostru organic.

Clerul și poporul acestei diecese, D-văstre V'a concredut această frumoasă și mare misiune, d-lor deputați, împreună însă și cu mare și grea răspundere și înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. D-văstră sunteți chemați d-lor deputați, a mângăia veduvita diecesă, prin alegerea unui demn conducătoriu al ei, în valurile cele viforose ale acestei vieți și a ferici clerul și poporul, cu un bun părinte îngrijitor.

Sunteți chemați d-lor deputați, a da bisericei noastre, un atare arhieru, carele, vorbind cu sfinții părinți ai bisericei, se fie reprezentatul lui D-șeu pe pământ, investit cu putere de sus, de a aduce naia sfintei noastre biserici, din această diecesă la limanul mântuirii, apărându-o de valurile amenințătoare, și inspirând credincioșilor tendința neclătită, de a trăi pururea în comuniune cu D-șeu, și prin acesta a câștiga toate bunurile de lipsă, la bunăstarea și fericirea lor vremelnică și vecinică.

Sunteți chemați d-lor deputați, a alege pe bărbatul, carele se și împlinescă acea misiune sublimă, în spiritul bisericei străbune, prin tăria credinței în divinitatea bisericei și a misiunii ei, prin iubirea de D-șeu, de popor, de biserica și de patrie, și prin calitățile ce isvoresc din aceste virtuți dumnezeiești, între cari zelul de a înveșta și îndrepta cu duhul blândetelor, și voința fermă de a gândi și a trăi numai pentru biserica.

Chiar pentru acesta este mare și grea răspunderea D-văstre, d-lor deputați, deore-ce prin votul D-văstre de alegători, Ve identificați cu alesul, și așa luați asupra-Vă răspunderea și pentru viața și faptele lui.

De aceea dacă în lucruri mai mici, în lucruri lumești, oamenii sunt cu multă grijă și prevedere, ca acelea să eșă bine, cu atât mai multă grijă și prevedere se cere la asemenea lucru mare spiritual, cum este și alegerea de Episcop, unde nu are să prevaleze și să hotărască nici un fel de alte considerațiuni, decât interesele cele mari ale bisericei străbune.

Deci dacă a fost cândva lipsă de cumpănire înțeleptă și serioasă, această se necesită acum, d-lor deputați, la exercicierea celui mai frumos și mai momentos drept electoral; dacă a fost cândva lipsă de bună înțelegere în acțiunile d-văstre, aceea Vi se cere astăzi mai pe sus de toate, astăzi când trăim în și prin biserica, și când numai prin biserica putem feri pe credincioșii noștri, de feliuritele curente bolnăvicioase ale timpului, de o potrivă stricăcioase bisericei, societății și patriei.

Deși nu dubitez că și D-văstră cunoșteți prea bine toate acestea, și că înțelepciunea D-Văstră va afla modul cel mai corespunzător și la rezolvirea problemei ce Vă stă înainte: totuși având și eu a-mi împlini datorința ce mi-o impune chemarea mea, n'am aflat de prisos a Vi le aminti, din parte-mi, la un moment atât de însemnat, și ca pre niște fii și frați iubii în Domnul a Vă ruga, ca având în vedere interesul cel mare al bisericei, actul cel important al alegerii de Episcop, să-l săvârșiți în dragoste și bună înțelegere, spre mărirea lui D-șeu și salutea bisericei străbune.

Din parte-mi mai rugând și din acest loc pre bunul D-șeu, să ne binecuvinte cu duhul înțelepciunii, al buneii înțelegeri și al dragostei. ca să ne împlinim chemarea noastră după sfânta lui voie, declar ședința acestui Sinod eparchial extraordinariu, de deschisă.

După acestea se designează notarii, bărbații de încredere, apoi se cetesce catalogul deputaților și în urmă se purcede la alegere prin votare secretă.

Erau 2 candidați, după-ce conform știrilor împărțite și de foile maghiare, Preasfinția Sa episcopul Nicolae Popa al Caransebeșului, a declinat dela sine candidatura sa.

Rezultatul alegerii se prezintă astfel:

Din 58 voturi au întrunit:

1. **Preacuvioșia sa dl Iosif Goldiș**, archimandrit, vicariu episcopesc și președinte al consistoriului din districtul Oradei-mari, **30 voturi**.

2. **Preacuvioșia Sa dl Augustin Hamsea**, archimandrit, egumen al mănăstirei dela Hodoș-Bodrog și director al seminarului teologico-pedagogic din Arad, **24 voturi**.

Iar 4 bilete s'au dat albe.

Astfel Preacuvioșia Sa părintele Iosif Goldiș a fost declarat de ales episcop al eparchiei Aradului.

Urmăză acum examinarea canonică a celui ales prin Preasfințitul Sinod arhieresc, întărirea din partea Maiestății Sale și chirotonirea întru arhieru.

Incheierea Sinodului.

Cu ajutorul lui Dumnezeu și-a terminat sinodul archidieceșan ședințele sale din sesiunea ordinară a anului curent, care este totodată ultima în periodul dela 1897, 1898 și 1899.

Primele ședințe au fost conduse până Joi sara de Înaltpreasfinția Sa arhiepiscopul nostru **Ioan** cu cuvenitul tact și cu cuvenita obiectivitate; iar după mergerea Înaltpreasfinției Sale la Arad în afacerea alegerii de episcop, s'au continuat ședințele sub conducerea vicariului arhiepiscopesc a Preacuvioșiei Sale părintelui archimandrit **Dr. Ilarion Pușcaru** cu aceeași corectitate și Sâmbătă la orele 11 a. m., eshauriate fiind toate obiectele prezentate spre pertractare, s'a declarat sesiunea de închisă.

După natura obiectelor ce au fost puse la ordinea zilei, trebuie să numim această sesiune trecută de una din cele mai importante.

Intre aceste pe lângă chestia dotației dela stat, numărăm concludul meritoric adus în cauza satoririi și încasării taxelor sidoxiale. Acest conclud va fi acum cu siguranță și pus în lucrare și avem speranța, că prin acesta fondul general administrativ va reîntra în curând în cursul seu normal; iar de altă parte vor putea obține și protopresbiterii noștri tractuali o mică recompensă pentru daunele mari ce le-au suferit dela inactivarea legilor politice-bisericești. Nu este nouă această taxă, din contră este o taxă istorică, cu care de vechi timpuri contribuie credincioșii bisericei noastre pentru arhiepiscopul și alimentarea fondului acum general administrativ. Nouă este numai într-un-cât s'a satorit cu 15 cr. de familie, dar astfel ca comunele bisericești — luând acești 15 cr. de cheie pentru numărul familiilor din o comună — se o potă apoi repartiza după referințele locale și după starea materială a contribuabililor.

Pentru augmentarea aceluiași fond general administrativ s'a adus și concludul privitor la urcarea taxei de administrațiune. Acesta și era o necesitate imperativă pentru acest fond, care are să suporțe cele mai multe sarcini, împreunate cu întrăgă administrațiunea averilor noastre bisericești. Taxa de administrațiune era până acuma 3% din venitul brut ce rămânea la fiecare fond, după acoperirea tuturor pozițiilor budgetare și după capitalizarea celor 20% prescise pentru fiecare fond conform regulamentului pentru administrarea și controla averilor bisericești din archidieceșă.

Acum se urcă această taxă la 10% și astfel când toate fondurile se vor desvolta normal, ele vor ajunge a contribui pentru alimentarea fondului general, cu suma de peste 10 000 fl.

Prin acesta firesce înaintază mai încet fondurile, dar lipsa este momentană și deci în ajutorul fondului general trebuie să sară toate celelalte, a căror manipulare e împreună cu multe și costisitoare greutăți.

În același scop s'a decis și vinderea grădinei de legumi din strada Scheviss, dacă biserica va primi un preț ecuivalent; iar propunerea consis-

toriului pentru votarea de împrumuturi dela 300 fl. însus până la a 1/4 parte din hârțile de valoare a fiecărui fond, sinodul archidieceșan, a aflat cu cale a nu o încuviința. Fondurile noastre posed în hârții de valoare o sumă de peste 1.700.000 fl, care aduce 4—5%. Hârțile sunt ce-i drept ușor de manipulat, dar venitele după ele sunt mai mici, pe când împrumuturile dau mai mult de lucru și te pot aduce la neplăceri multe cu eventualii debitori. Astfel cu majoritate de 1 vot s'a susținut concludul anului trecut, ca împrumuturi hipotecare să se dea numai în sume mai mari.

Amintire merită și chestiunea bisericei catedrale, în care direcțiune sa făcut un pas înainte. Consistoriul adevă prin o anchetă a adunat datele principale și directivele generale pentru facerea unui plan definitiv. În scopul acesta a angajat doi arhiteți: pe d-l **Stefan Emilian**, originar din Oena Sibiiului dar acuma aflător în Iași, și pe d-l **Paul Rozvan**, arhitect din Arad. Ambii au prezentat câte-o schiță de biserica catedrală.

Primul a prezentat o schiță în stil curat bizantin cu un turn principal în front apoi cu 4 turnulețe în colțurile edificiului și cu o cupolă mare la mijloc; iar în lăuntru cu 2 rânduri de colonne pentru spriginirea boltiturilor. Al doilea a prezentat o schiță de biserica în stil clasic, mai după felul bisericilor obicinuite pe la noi, cu 2 turnuri în front și cu cupola mare la mijloc. În lăuntru lipsese columnele. Pe baza directivelor generale din aceste schițe se va eserie la timpul seu concurs pentru un plan definitiv. Iar prin propunerea dlui **Dr. Ioan Mihu** în acest obiect, consistoriul a primit îndemn a se ocupa și de chestiunea locului, constatându-se că locul ales ofere greutăți prin necesitatea mutării canalului ce trece prin mijlocul lui. Afară de aceea multora nu le conving nici marginile dintre 2 părți ale locului indicat, întru cât mōra din apropiere, apoi nise grădini foarte înalte cu totă împregiurimea lor nesimpatică, nu se prezintă bine. Pe câtă vreme biserica dispune și de alte locuri, va fi și bine să se facă o combinațiune și alegere, de care nimenea să nu aibă mai târziu motive a se căi.

S'au mai adus concluse în multe alte chestiuni, unele mai importante și altele de însemnătate mai puțină. Asupra tuturor credem, că ni se va da ocaziune a ne pronunța mai de-aprope.

Sinodul Archidieceșan.

Ședința a cincea.

— 29 April y. nainte de amiazi —

După schițarea pe scurt dată despre această ședință în numărul nostru 46, — iată raportul mai pe larg:

Președinte: **I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul Ioan Meșianu**.
Notar: **Dr. Elie Cristea**.

S'au cetit și verificat protocoalele ședinței III și IV.

S'a acordat deputatului **Dr. Enea Draia** concediu și pe restul sesiunii.

După acestea, înainte de intrarea în ordinea zilei, deputatul *Ioan Popea* a adresat președintelui următoarea interpelare:

1. Are înaltul presidiu cunoștință, că Brașovul nostru pacinic de odinioară, vestit pentru concordia, devotamentul și armonia frățească, ce domnea întrînsul, a ajuns a fi astăzi dominat de un spirit rău negativ, de patimile urei și vrășmășiei dintre frați, cari au ajuns să fie stăpâne pe inimile și sufletele oamenilor?

2. Are înalt Prea Sfințitul cunoștință, că acest spirit astăzi s'a întins ca o pecingine și a străbătut din cercul familiar chiar în sanctuarul bisericii și școlii, spre răul în calculabil al instituțiilor noastre bisericești și școlare?

3. Are înalt Prea Sf. Voastră cunoștință, că chiar în sinul corpurilor administrative școlare, în sinul onor. Eforiei din Brașov, se practică acest spirit distructiv? Că persoanele cele mai influente din onorabilul gremiu al eforiei școlilor noastre centrale din Brașov, împinși de ură, de vrășmășie și răsunare, cu începutul anului școlar 1898/9, au delăturat din funcțiunea sa pe Doctorul G. Baiulescu, a cărui aparițiune ca profesor de igienă, înainte cu 3 ani, a fost salutăată de întregul corp profesoral? — O procedură necorectă, incompatibilă și în flagrantă contradicțiune cu dispozițiile luate de guvernul țării noastre și de guvernele tuturor țărilor și națiunilor luminate?

4. Are înaltul Presidiu cunoștință, că aceeași Eforie și pe tatăl Doctorului Baiulescu, pe părintele Bartolomei Baiulescu, unul dintre preoții noștri cei mai venerabili, model de viață morală nepătată, l-au aruncat cu bruscă de la postul care dădă l-a administrat cu onoare timp de peste 30 de ani și în locul lui s'a urcat pe scaunul acestui post cine? — Actualul președinte al Eforiei, părintele Vasile Voinea și onorabilul său coleg Vasile Saffu, aceia cari pe colegul lor de oficiu părintele Bartolomei Baiulescu l-au judecat și l-au osîndit? O procedură, care vatămă adînc simțul de dreptate al fiecărui om, fie el chiar strein de neamul și de religia noastră.

5. Ce-a fost cauza că vener. consistor n'a intervenit cu autoritatea și influința sa hotărîtoare pentru a se da satisfacțiune celor neîndreptățiți?

6. Adînc mîhnit în sufletul meu pentru aceste stări anormale, de natură a altera în mod simțitor autoritatea și demnitatea corpului profesoral de la școlile noastre centrale din Brașov, și a influința în mod stricăcios asupra tinerimii școlare, care e în drept a aștepta de la superioarii săi o viață pilduitoare de adevărată cultură de inimă și de o părintească și frățească iubire, mai ales fiind ei slujitori la același altar dumnezeesc, îmi permit a întreba pe înalt Prea Sfințitul Archiepiscop și Metropolit:

Ce pași are de gând înalt Prea Sfinția sa să facă pentru vinderea și stîrpirea aceluia rău, care amenință a rîde rădăcinile existenței instituțiilor noastre bisericești și școlare?

Președintele Archiepiscop a dat imediat următorul răspuns:

Precum bine știe Ven. Sinod, sunt om nou venit în această eparchie, și abia în ajutorul pregătirilor pentru acest sinod am luat în mînă conducerea afacerilor. Astfel n'am avut ocaziune să aflu în chip oficial ceva în

afacerea suleată de dl interpelant, căci de când eu ocup scaunul arhiepiscopesc, n'au venit înainte acte oficiose în consistoriul arhiepiscopesc în această chestiune, care cu drept cuvînt trebuie să formeze obiectul deosebitei noastre îngrijiri. Cu toate acestea am aflat și eu despre lucrul acesta, atîta cît vor fi aflat și alții, din ce s'a scris prin ziare, și m'am interesat de el, și am intențiunea ca cu ocaziunea sfințirii bisericii noastre din Brașov-Cetate, la care sunt invitat, să încerc împăcarea certelor ivite. Impăcarea este plăcută și lui Dumnezeu și oamenilor, și de mi va succeda, se va aplană chestia mai curînd, iară de nu, va regula consistoriul afacerea în cadrul competenței sale și a puterii ce o are.

Interpelantul s'a declarat mulțumit cu acest răspuns.

Alimentarea fondului general administrativ.

Referentul comisiei organizatoare, *Parteniu Cosma*, a referat asupra hîrtiei consistoriale dela 5 April, în afacerea statoririi și încasării *tacsei sidoxiale* și a *înmulțirii resurselor pentru alimentarea fondului general administrativ*, ajuns în ore-care strîmtoare în anii din urmă.

În scopul acesta, al alimentării fondului gen. administrativ, consistoriul a propus mai multe lucruri:

1) *Sidoxia* (statorită acum patru ani la o corună de familie), să fie stabilită la numai 10 cr. de familie; comitetul parochial la repartizarea altor contribuții pentru cult (și școlă), ia în repartitie și taxa sidoxială; preoții, învățătorii și alți fruntași cu dare de mînă și inteligență, să fie induși cu suma de o corună. Cei-ce vreau, să pot rescumpăra pe viață de taxa asta, solvind odată pentru totdeauna 25 corone. Consistoriul pe baza asta stabilește suma pașală pe fiecare comună, iar comuna o ia în buget și o repartizează și scote cu celelalte repartii de cult; organele administrației politice vor fi recercate, ca să încasseze dela epitropiile parohiale, eventual dela primăriile însărcinate cu încasarea, aceste sume și să le administreze la cassa consistoriului.

2) Pentru toate fondurile, fundațiunile și depozitele administrate de consistor, *taxa de administrare* a lor, să fie urcată dela 3% la 10% din venitul lor curat.

3.) Pentru creșterea venitelor fondurilor și fundațiilor arhiepiscopane, să se acorde din ele împrumuturi ipotecare cu 6%—8% dela 3000 fl. în sus, până la a 1/4 parte din fiecare fond.

4.) Grădina cea mare de legumi din strada Schewis, ați în folosința Archiepiscopului și Metropolitului, să se parceleze și vîndă în același scop, dacă s'ar putea obține pe ea 80—100,000 fl.

Față de această recomandare a consistoriului, comisia organizatoare a venit cu următoarele propuneri:

ad. 1. Sidoxia se susține la o corună față de familiile onorațiilor (inteligenței),

comercianților și industriașilor cari țin sodali, pentru popor înse, să stabilească la 20 cr. iar pentru familiile văduvelor la jumătate (25 cr. cele inteligente, 10 cr. cele din popor).

ad. 2. Urcarea tacsei administrative a fondurilor, se primește.

ad. 3. Față de darea împrumuturilor se susține conculul sinodal Nr. 58 din 1898.

ad. 4. Vinderea grădinei din strada Schewis, să ia dela ordinea zilei!

Asupra acestor 4. chestiuni s'a iscat apoi, deja privitor la primul punct, al *Sidoxiei* și al felului de a oscote dela popor, o discuție lungă. A fost atît față de tacsă cît și față de modalitățile de încasare, divergența de păreri foarte mare.

a) Sidoxia.

Ad. 1.) Deputatul Dr. I. Turcu a făcut privitor la punctul prim al propunerii comisiei, despre *Sidoxie*, următoarea propunere:

Taksa sidoxială se statoriește 10 cr. de familie (cât a propus și consistoriul, dar fără celelalte grade de tacsă și rescumpărare) și se repartizează pe parochii, cari sunt datore a plăti din cassa proprie suma întrîgă după numărul familiilor ce le are. Pentru acoperirea (scoterea) sumei se vor îngriji în fiecare an la statorirea preliminarului de buget.

Deputatul Dr. *Ilarion Pușcariu* a făcut următoarea propunere mijlocie:

Taksa sidoxială, statorită în principiu cu 15 cr. de fiecare familie ortodoxă din arhiepiscopie, va servi de basă pentru calcularea și fixarea sumei pașale, cu care se îndatorește a contribui fiecare comună bisericească pentru alimentarea fondului general administrativ al arhiepiscopiei.

Fiecare comună bisericească, încât nu ar putea acoperi această sumă pașală din alte venituri ale sale, o va repartiza în rîndul celorlalte contribuiri de cult, pe singuraticii și membri, amăsurați usului local, și încasându-o prin organele sale, o va administra la cassa arhiepiscopiană, în sensul ordinațiilor, ce se vor trimite dela Consistorul arhiepiscopian.

Regimul statului va fi recercat a da organelor noastre bisericești totă asistența trebuincioasă, pentru acurata și deplina încasare și administrare a acestei taxe sidoxiale.

Deputatul *Nicolau Ivan*, a făcut și d-sa o propunere în cauză, pe care însă mai tîrziu a retras-o.

S'a iscat o discuție mare, și adesea agitată, la care au luat parte pentru feluritele vederi, I. Pr. S. Sa Archiepiscopul și Metropolitul, apoi deputații P. Cosma, M. Voileanu, Dr. I. Pușcariu, V. Damian, Dr. I. Turcu, Nicolau Ivan, I. de Preda și alții, iar la orele 12 cerîndu-se încheierea discuției, propunătorii și-au mai susținut părerile, și aducerea deciziunii s'a amînat pe după prînz, fiind și timpul prea înaintat și spiritele prea agitate.

Ședința a șasa.

— Joi, 29 April, după amiazi. —

Președinte: I. P. S. Sa Metropolitul *I. Meșianu*. Notar: *Ioan Moța*.

La ordinea zilei: desbaterea mai departe asupra propunerii de nainte de prînz a comisiei organizatoare, și anume față de punctul prim al ei, privitor la *Sidoxie*.

Se mai cetesc odată cele 3 propuneri: a comisiei, a deputatului Dr. Turcu și a dep. Dr. Il. Pușcariu, și se pun la vot.

Propunerea dep. Turcu cade, iar a deputatului Dr. *Ilarion Pușcariu* întrunește majoritatea voturilor, deci și a comisiunii e cădută, și așa sinodul enunță ca concul în afacerea *Sidoxiei*:

Taksa sidoxială, statorită în principiu cu 15 cr. de fiecare familie ortodoxă din arhiepiscopie, va servi de basă pentru calcularea și fixarea sumei pașale, cu care se îndatorește a contribui fiecare comună bisericească pentru alimentarea fondului general administrativ al arhiepiscopiei.

Fiecare comună bisericească, în cât nu ar putea acoperi această sumă pașală din alte venituri ale sale, o va repartiza în rîndul celorlalte contribuiri de cult, pe singuraticii și membri, amăsurați usului local, și încasându-o prin organele sale, o va administra la cassa arhiepiscopiană, în sensul ordinațiilor ce se vor trimite dela consistoriul arhiepiscopian.

Regimul statului va fi recercat a da organelor noastre bisericești totă asistența trebuincioasă pentru acurata și deplina încasare și administrare a acestei taxe sidoxiale.

b) Chestia celorlalte resurse pentru fondul gen. administrativ.

Ad. 2. Trecîndu-se la punctul 2 al propunerii comisiei organizatoare, privitor la urcarea tacsei administrative dela fondurile administrate de consistor, s'a primit urcarea dela 3% la 10% din venitul curat al acestor fonduri.

Ad. 3. Privitor la darea de împrumuturi pe ipotecă din fondurile arhiepiscopane (punct 3 al propunerii comisiei), după o discuție în care au luat cuvînt I. P. S. Sa Metropolitul provocîndu-se la pilda altor biserici din patrie, apoi deputații Dr. I. Mihu, I. de Preda P. Cosma și alții, s'a primit propunerea comisiei, de a se susține conculul din anul trecut (în înțelesul căruia se pot da împrumut pe ipotecă numai 10% din fonduri, și nu în sume mai mici de 5000 fl.)

Ad. 3. Față de punct 3 al propunerii comisiei organizatoare, ca chestia vinderei grădinei din str. Schewis să se ia dela ordinea zilei, — deputatul Dr. *Ilarion Pușcariu*, susținînd punctul de vedere din raportul consistorului, face

FOIȚA

Scrisori către eleve.

Scrisoarea I.

Iubită Anuță,

M'a surprins scrisoarea Ta, și mirată m'am cugetat la cuprinsul ei. Tu mi ceri să-ți scriu ceva despre Religione și existența lui Dumnezeu. Copila mea, Tu ceri mult, prea mult dela mine. Nu dîră pentru că nu a-și crede sau nu ar fi pătruns sufletul meu de ideea Religiei, nu, nici de cum, ci pentru că me tem că nu voi afla cuvinte destul de clare, destul de alese, pentru a descrie un lucru mai presus de mintea omenească.

Tu dorești să știi. Mintea Ta se sbuciumă să afle deslegare la această întrebare, și nu poate afla nimica lămurit. Tu alergi la mine după ajutor, eu mă simțesc datore a-ți ajuta după cît puterile mă iartă — deci îți voi răspunde așa, cum eu cred, cum eu simțesc.

Eu aflu în Religione o bunătare nemărginită și un izvor nesecat de mîngăiere.

Tot ce este bun, tot ce este frumos, nobil, curat și perfect, e întrunit în aceea ființă, care este obiectul suprem și sublim al Religiei, și pe care o numim „Dumnezeu”.

Că există aceea putere necuprinsă și netălmăcită de nime, avem dovezi ori unde aruncăm ochii. — Puterea aceea care stăpînește întreg universul, care tîmna poruncește pomilor să se desbrace de frunze și să jeliască, care amortește tot pămîntul, iar primăvara, cu rațele binefăcătoare a soarelui și cu adieri dulci de vînt, iar le destăpă, și face tot pămîntul viu și plin de bucurie.

Puterea aceea care stăpînește tot din jurul nostru, care în pomi îndemnă la timpul seu suc să se circule și să producă pome diferite, la floricele le dă parfumuri, și care îndemnă paserile să cînte și se tacă. Puterea aceasta mare e nepricepută de noi, pentru că ea e mai presus de toate, și mai perfectă decît creațiunile ei din lume.

Cu ideea despre existența lui Dumnezeu s'au ocupat cei mai înțelepți oameni din lume, și cu cît judecata lor a fost mai puternică, cu atît au afirmat mai tare că există Dumnezeu.

Marele învățat Voltaire a dis: „Glasul întregii naturi ne strigă: că este un Dumnezeu!”

Din științele naturale, cunoștem o mulțime de stele, înșirate pe firmament și botezate cu nume de cătră astronomi și filosofi, dar toate acele stele sunt numai acelea cari se vîd, până când pe nemărginitul orizont

câte sute și mii de stele vor mai fi, care nu se pot vedea și care nu se pot cerceta cu ochiul? Unde se sfîrșește calea aceea necunoscută a stelelor?

Vezi draga mea, și pe cer, ca și pe pămînt, minunile acele, pe cari deci de mii de ani nu le-a putut deslega nimenea, dovedesc, ca puterea care le conduce și stăpînește toate din lume, nu poate încapa în creierul omeneș, decît creînd tare că este un Dumnezeu, căci Dumnezeu e în tot locul în operele sale.

Sciînd și creînd că este Dumnezeu trebuie să ne silim a cunoște datorințele noastre față de El, datorințele care formeză Religionea noastră, și ne arată cum se iubim și să mulțămim lui Dumnezeu pentru darurile primite.

Dar când ne cugetăm noi ore la datorințele adevărate? Ce însemnă a iubi pe Dumnezeu? Când iubim noi pe Dumnezeu? Ne am împlinit noi datorința față de Dumnezeu, față de Religionea noastră, dacă ne vom ruga mereu, vom post și umbla la biserică, iar în sufletele noastre vom purta însușiri urte? Vom dice „Dîmne ajută-mi, să mă răsbun pe fratele, pe deapropoale meu...” In gură vom avea cuvîntul lui Dumnezeu și în suflet ura, pisma, reutatea, fătarnicia și dorul de răzbunare?

Suntem noi atunci religioși? Avem noi dreptul de a aștepta dela Dumnezeu bine? Nu.

Datorințele noastre nu stau în aceea, a ne încovoia genunchii în rugăciuni spuse de rost din buze, ci în curățirea inimii de sentimentele urte.

Noi ne împlinim datorința față de religione, când în toate afacerile noastre urmăm învățăturile celui mai mare învățător din lume, a Mîntuitorului nostru Iisus Christos.

Când inimile noastre vor fi curate și nestăpânite de sentimentele urei și răutății; când vom fi iertători față de greșelele deapropoalei noastre, și când vom încerca să facem bine chiar și dușmanilor noștri, când vom crede tare că există Dumnezeu! Căci credința în sine mîntue și învelește sufletul, pentru că unde este credință, acolo e Dumnezeu, și unde e Dumnezeu, de acolo dispăre reutatea și păcatul.

Noi iubim pe Dumnezeu când facem bine și dușmanilor noștri, pentru că nu fie cine e în stare a se putea ridica peste ispită, și a erta celor ce i-au făcut rău!.. Un suflet mare poate să erte, până când cele mici cred că a erta e „lașitate”.

Când noi ne dăm sama despre faptele noastre, și greșelele noastre le recunoștem, și ne pare rău că le am comis, aceasta în-

contra-propunere, ca grădina să se vîndă.

După o desbatere mai mare, în care iau cuvînt I. P. S. Sa Archiepiscopul și Metropolitul I. Mețianu, apoi deputații Dem. Comșa, P. Cosma, M. Voileanu, N. Cristea Dr. L. de Lemény, și alții, pusă chestia la vot, se primește contrapropunerea dep. Dr. Il. Pușcariu, ca *grădina să pîdă fi vîndută*, în sensul propunerii consistoriului, dacă adică s'ar putea scote pe ea 80—100 000 fl. cari ar servi la alimentarea fondului gen. administrativ, care are lipsă de resurse nouă.

Față cu conculusul acesta, deputatul P. Cosma a insinuat vot separat, la care s'au alăturat mai mulți deputați.

Afacerea Catedralei

Trecînd la alt obiect, tot referentul P. Cosma al comisiei organizatoare, a referat și asupra raportului consistorial în afacerea zidiri bisericeii catedrale, din care reiese, că consistoriul a cerut duor arhitecți unul din Iași altul din Arad, să pregătască câte-un plan de biserică. Au pregătit, le-au prezentat, consistoriului a mai convenit al celui din Arad și-l recomandă sinodului. Față cu acestea comisia organizatoare propune:

Raportul consistoriului se ia spre scire. Cu privire la procurarea planului înse, sinodul insistă pe lângă conculusul luat anul trecut (ca pentru planuri să fie scris concurs cu premii), îndrumînd consistoriul ca la proxima sesiune să-l prezinte apoi sinodului spre aprobare.

Dep. Dr. I. Mihu, face la această propunere adausul:

Totodată se însărcinează consistoriul a studia de nou și chestiunea *locului* pe care să se zidească biserica catedrală, și întrucît ar afla că locul destinat prin conculusul 74 din 1898 (care fixa de loc al zidirii grădina din Str. Morii) ar fi să se schimbe cu altul dintre realitățile fondurilor archidieceane, să vină la sesiunea viitoare cu propunerea în obiect.

După o desbatere la care iau parte deputații Dr. Il. Pușcariu contra adausului deputatului Dr. Mihu, susținînd că fixarea *locului* de zidire, însuși e un pas înainte spre realizarea lucrului, iar propunerea d-lui Mihu ne-ar împinge iar înapoi, apoi dep. I. de Preda tot contra adausului, pusă la vot se primește și propunerea comisiei și adausul deputatului Dr. Mihu, avînd deci a să eserie concurs pentru plan, iar chestia *locului* rămânînd deschisă.

Ședința se ridică la orele 6 și 1/2 p. m.

semnă că ținem a ne împlini datoria față de Religione.

Suntem datori și a ne ruga lui Dumnezeu. Dar ore cum ne rugăm noi? E aceea rugăciune că luăm o carte de rugăciuni și cetim în ea, până când cugetele vor sbura la cea mai modernă pălărie, sau la stofele cele mai frumoase de haine, ori alte nimicuri? Ne-am achitat noi de datoria rugăciunii, dacă ne-am dus la biserică, și cât a durat Sfta liturgie am provestit despre lucruri de pe acasă? am dus modele de metasă ca să arătăm prietenelor din care stofă ne-am comandat; ne-am tot aranjat toaleta și pîrul și nici grije n'am avut ce cuvîntul lui Dumnezeu spune? — Nu, iubita mea! Un astfel de mers la biserică este mai mare păcat decît a sta acasă, căci rugăciunea năstă în aceea că Țatăl nostru de deci ori și nu te cugetă la nimic, ci rugăciunea este și trebuie să fie eșită din gîndul nostru, trebuie să stee în sincera părere de rău pentru greșeli, și în promisiunea și hotărîrea de a nu mai greși! Nu putem Țică că numai rugăciunile învățate de rost de prin cărți sunt rugăciuni, ci ori ce gînd credincios și umilit îndreptat către Dumnezeu, se pîde numi rugăciune!

(Va urma)

Sinodul din Caransebeș.

Cuvîntarea

rostită de Prea Sfinția Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea, la deschiderea Sinodului din est-an.

(Urmare și fine.)

Mai încolo, tot în acest period de 10 ani, s'au înființat mai multe fonduri la episcopia noastră.

Așa mai întăiu, avîndu-se în vedere asigurarea preoților bătrâni și neputincioși, încă de timpuriu s'a înființat *fondul de pensii*, pentru preoțimea eparchială; iară mai târziu, tot din aceste motive, fondul de pensii pentru funcționarii consistoriali și profesorii institutului diecesan teologic și pedagogic.

Apoi dorind din inimă, ca poporul să se ușureze cât s'ar putea mai mult în privința contribuțiilor pentru cult, s'au mai înființat încă *fondul pentru acoperirea convenției episcopicești*, fondul pentru acoperirea *sidoxiei* episcopicești, fondul pentru acoperirea *speselor* deputaților sinodali și congresuali, și fondul internatului.

De asemenea și fundațiunile din partea unor credincioși de ai noștri, pentru scopuri filantropice și culturale diecesane, încă s'au înființat mai multe dându-se în administrațiunea Consistoriului nostru. Aceste sunt: fundațiunile Ioan Peța, Elisabeta Peța, Tismănariu, Böz, Baronul Heidte, Trașă și Temeș.

Despre luptele cele multe mai ales pe terenul bisericesc și școlar, cu ocaziunea introducerii legilor așa numite politice-bisericesci, a limbii maghiare în școle, sporirea salariilor învățătoarești, — lupte destul de grele până și prin Casa magnaților, nu mai amintesc mai deapropo, fiind ele prea bine cunoscute din cele scrise de până acum. Chiar și în prezent avem un obiect destul de greu de pertractat, completarea venitelor preoțești la a cărei bună și temeinică rezolvare, nu se pîde din destul recomanda o serioșitate cât mai matură.

Și în urma tuturor acestora, ca un colorar la cele expuse până aici, notez spre bucuria generală, că pre lângă toate erogațiunile cele mari, ajungînd deja *budgetul* anual cifra de 35.000 fl., *averea* întrîgă a diecesei în acești 10 ani, *deja s'a duplicat*.

Iată, domnilor deputați, în liniamente mai generali, rezultatele activității noastre oficiale de 10 ani.

Ele nu se pot ascunde, căci stau negru pe alb, se vîd cu ochii în toate direcțiunile lor. Prin urmare, se pîde Țică, că nici noi nu am dormit, ci am muncit cât s'a putut și cât ne-au iertat împregiurările cele grele și critice, în cari trăim și în cari s'a aflat și se află biserica noastră.

Și eu, Domnilor deputați, nu Țică că eu le-am făcut acestea, ci noi cu toții împreună, în dragoste și bună înțelegere frățească, fiecare în poziția și sfera sa de activitate, sub conducerea episcopului, căci acestea este caracterul constituționalismului celui adevărat, de care ne bucurăm aȚi în biserica noastră.

Bine să ne însemnăm deci, domnilor deputați, că condițiunea esențială a tuturor lucrurilor bune e dragostea și buna înțelegere fără de care chiar și constituționalismul cel mai bun nu folosește nimic, ci mai mult strică. Numai în chipul acesta ni-a fost și nouă cu puțință, a produce cele-ce le vedem astăzi în ființă în diecesa noastră. Și tocmai pentru aceea, pentru-ca să arăt adică puterea covîșitoare a dragostei și buneii înțelegeri. m'am văȚut indemnna a mă lăsa mai pe larg în expunerea rezultatelor activității noastre din periodul acesta de 10 ani.

Să sperăm dar, domnilor, că și în viitoriu vom urma cu ajutorul lui Dumnezeu tot astfel, fiind călăuziți de stăua dragostei și buneii înțelegeri în acțiunile noastre; că va domni pacea între noi și că va contribui fie-care în felul său și după puterile sale, la prosperarea și viitoriul bisericeii noastre naționale, spre mărirea lui Dumnezeu și fericirea clerului și poporului bisericeii noastre diecesane, ceea-ce și doresc din adîncul inimi mele.

Pe lângă care declar sesiunea prezentă a sinodului nostru diecesan, deschisă.

Sinodul aradan.

Vorbirea

cu care a deschis sinodul aradan P. C. Sa Părintele archimandrit Iosif Goldiș:

Christos a înviat! D-lor deputați!

La întrunirea noastră de aȚi după-ce mai întăiu am cerut ajutorul Duchului sfânt în biserică, primul meu cuvînt către D-văstră este notificarea, care am să o fac Venerabilului Sinod și oficios, că: preabunul nostru archiepiscop, Inaltpreasfințitul Domn Ioan Mețianu, din mila lui Dumnezeu și prin votul bisericeii și grația Preainaltă a Maiestății Sale cesare și regești ridicat la cea mai înaltă demnitate și chemare în biserica noastră, ales de arhiepiscop și metropolit al nostru, la începutul lunii Martie a. c. s'a depărtat din mijlocul nostru, ca ajutor de binecuvîntarea cerescă să lucre din poziția-i mai înaltă spre binele și prosperarea bisericeii noastre ortodoxe române.

Tot ca a introduce fie-mi permis a Vă aduce Preaonorăților Domni condeputați la cunoștință, că conducerea afacerilor diecesane până la deplinirea vacantului scaun episcopicesc și deplul de a ocupa acest loc onorific, — nu le consider de acordate mie pentru merite din trecut, ci numai pe baza seniorității, în care mă afl aȚi între dignitarii de asemenea trîptă ai metropoliei.

N'are deci a mă face mândru această chemare, nici am lăcomit la ea; căci dacă este păcat urgisit în biserica lui Christos, acela e mândria și lăcomia; rugându-vă de preȚuita bunăvoință față de persoana mea și scăderile mele pentru timpul cât voi conduce sfătuirea dlor Văstre, în interesul cauzelor și a obiectivității recerute la pertractarea lor, fie-mi permis din acest loc a accentua pe scurt următoarele: Cei mai bătrâni deputați ai acestui Venerabil Sinod, dimpreună cu mine își vor aduce încă bine aminte de solidara, energica și totuși pacifică luptă a fiilor bisericeii, desvoltată pentru recăștigarea autonomiei noastre bisericești, de care ne bucurăm astăzi. Și ca să fim demni urmași ai acelor anteluptători, cred că datorința noastră comună este, cu același zel a conserva și treptat a desvolta deja căștigatele drepturi autonome și prin ele bunăstarea bisericeii noastre.

Deci vă rog, domnilor condeputați, ca în acest loc să mă socotiți de un gregariu egal îndreptățit, numai de primus inter pares; și-mi permit în aceste momente ori-cât de însemnate pentru mine, a declara, că nu sunt amicul fraselor resunătoare, de valoare mai mult scamatorică pentru galerie; ca bărbat aici născut, crescut și între d-văstre încărunt în afacerile acestei diecese, ori-ce introduce înșinuătoare o consider de superfluă.

(Va urma.)

Revistă Bisericescă.

Sftul Sinod al României.

În 2 Maiu v. Sf. Sinod al României a Ținut prima Ședință sub președința I. P. S. S. Metropolitul primat.

S'au făcut mai întăi comunicări și în urmă s'au constituit următoarele comisii: Comisiunea de petițiuni compusă din II. PP. SS. LL. Episcopul Valerian Rîmniceanu, Nifon Ploesteanu, Vicarul Metropolei, și Archiereul Varlan Craioveanu.

Comisiunea pentru aprobare de cărți didactice bisericești compusă din II. PP. SS. LL. Archierei: Pimen Piteștenu, Meletie Galațeanu și Canon Băcăoanul.

După constituirea acestor comisii ședința Sf. Sinod sa ridicat.

A II. ședință are loc aȚi, Marți 4 Maiu. La această Ședință asistă și dl Take Ionescu, ministrul cultelor și instrucțiunei publice.

P. S. Episcopul de Rîmnice Ioanichie Floru, care, după cum s'a anunțat, se afla bolnav, a cerut Sf. Sinod un concediu pe tot timpul sesiunii de primăvară a Sinodului. Sinodul a aprobat cererea episcopului.

Din România

Secetă. Diarele din România ne aducău în săptămîna trecută știri neliniștitoare din cauza secetei mari de care suferă Țara. Iată unele:

Starea recoltei din țară continuă a fi neliniștitoare.

Recolta de grîu de la școala Herăstrău este cu desăvîșire compromisă. Chiar de va ploua, grîul nu pîde să se mai îndrepte; tot ce se pîde spera este ca recolta să se întrebunțeze pentru furaj.

În Dobrogea se simte atăta lipsă de plîie în căt vitele nu mai au ce pășuna.

Dl V. C. Munteanu, directorul școalei de la Herăstrău, a plecat la Constanța ca să vadă ce măsuri se pot lua pentru ca oeria de acolo să aibă pășune suficientă.

În Moldova din sus, după știrile primite la serviciul agriculturii de la ministerul de

domenii, recoltele sunt frumoșe.

În fața secetei ce bîntue mai în totă țara și a lipsei de pășune, ministrul domenii a convocat consiliu superior silvic, care a hotărît a se lăsa în mod excepțional liberă pășunarea vitelor în pădurile Statului, pentru trei luni, până la ridicarea bucatelor de pe câmp.

*

Rugăciuni pentru plîie. Joia trecută la orele 8 dimineața, ar fost scose de la Mitropolie mîștele Sft. Dumitru, cari se scot la rugăciuni mari pentru plîie.

Procesiunea a fost impozantă. În frunte veneau sfintele icone, înconjurate de 58 preoți și călugări, venea apoi cosciugul cu sfintele mîște, încunjurat de asemenea de un număr cler.

După cosciug corul care cânta Christos a înviat. Un public număr, cu capul descoperit, încheia procesiunea.

Ajungînd în calea victoriei în fața Palatului, M. S. Regina, îmbrăcată în alb, a apărut la ferestă și a privit cu multă evlavie trecerea procesiunii.

Mîștele Sf. Dumitru au fost duse până dincolo de șoseua Kiselef, făcîndu-se tot în acest parcurs rugă către cer ca să trimetă rîcoritoarea plîie.

Scoterea mîștelor a fost cerută de un mare număr de arendași din județul Ilfov.

*

Mai nou. În diarele dela începutul acestei săptămîni cetim: După ultimele știri primite la ministerul de domenii, starea semănăturilor în Moldova și o parte din Muntenia, a început să se îndrepte în urma ploilor cădute în Țilele din urmă.

NOUȚĂȚI

Personal. După cum ni se scrie din Arad, I. P. S. Sa Părintele Metropolit Ioan Mețianu a sosit acolo în pace cu trenul dela 4 ore Vineri, 30 Aprile a. c.

La gară I. P. S. Sa a fost întâmpinat de către consistoriul diecesan în frunte cu Preacuvioșia Sa Părintele vicariu Iosif Goldiș, care a bineventat pre Inaltul cap al bisericeii noastre din metropolie.

După ce I. P. S. a sosit la reședința episcopicesă, către membri consistoriului s'au mai aliat mai mulți deputați ai sinodului, asemenea mai mulți dintre fruntași români de acolo, cari apoi au salutat pe I. P. S. de binevenire.

Sâmbătă în 1/13 Maiu a. c. la orele 12 d'n Ți s'a prezentat în corpore întreg sinodul oficial la I. P. S. Sa, salutându-l de binevenire și prezentându-i omagie sale.

Pentru manifestațiunea imosantă de alipire și iubire I. P. S. Sa a mulțămît cu cuvinte alese dorind sinodului să sporască prin activitatea sa binele bisericeii.

Eminentia Sa Archiepiscopul și Metropolitul nostru Ioan Mețianu s'a reîntors dela Arad ieri cu trenul accelerat de la 8 ore sîra.

*

Presentare. Spre complectarea rapoartelor noastre despre decursul sinodului arch. mai amintim că membrii Venerabilului Sinod archidiececan s'au prezentat după deschiderea ședinței prime și la Ilustritatea Sa dl archimandrit-vicariu Dr. Ilarion Pușcariu, unde Preaonoratul Domn Vasilie Damian, protopresbiter al Zarandului, accentuînd tactul și corectitatea, cu care Preacuvioșia Sa a condus în timpul veduvei afacerile archidiecesei, i a dorit în numele tuturor sănătate și ani mulți, ca și pe viitor să pîde contribuia la suportarea multelor și anevoioșelor sarcini căte se încarcă asupra bărbăților angajați la cărna centrală. Precuvioșia Sa răspunde călduros pentru atențiunea manifestată, căci numai bucura se pîde ori-cine, când vede că raportul bun și legăturile dintre conducători bisericeii noastre naționale se string tot mai mult. Mulțămînd tuturor, le doresce tot binele.

*

Scolile cele nouă de stat. Ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune a așternut deja în 13 Maiu spre sancționare legea ce i-s'a votat, dîndui credit de un milion pentru edificii nouă pe sama școalelor de stat. Se spune că toate preparativele sunt gata: locurile în cari se fac zidurile cele nouă, planurile de zidiri, și tot, așa că deja în vara asta se pot începe lucrările. Vor fi ridicate 196 școli nouă, dintre cari jumătate cad pe teritoriul alor 9 comitate din acelea, în cari instrucțiunea de stat este mai necezară „din punct de vedere a statului“ (înțelege al maghiarizării!) și aceste nouă comitate sunt: Clujul, Solnoc-Dobăca, cari vor primi câte 12 școli nouă, apoi comit. Arad, Bereg, Hunedora, Murăș-Turda, și Ung, cu câte 10 școli nouă, comit. Selagiului cu 8 și a Bistrița-Năsăudului cu 5 școli fericitoare. Celelalte școli cad, în număr mai mic, pe celelalte comitate.

Precum vedem comitatele pline de Români sunt în prima linie luate în „părintescă îngrijire“ de guvern. Și noi avem timp de alte lucruri, de intrigi între noi, de sfășieri și de acte, prin cari ne slăbim continuu și ca biserica și ca națiune!

I. Löser.

Istoria Agriculturii.

Traducțiune autorizată
de

Un prieten al plugarilor.

(Urmare)

e) In ce măsură influențează capitalul în agronomie, ne arată raportul despre moșile acelea în cari s'a întrebuințat un mare capital, și altele la cari s'a întrebuințat un mic capital. Cu capital se poate îmbunătăți pământul, dar capitalul influențează numai în legătură cu munca. Cu cât se întrebuințează mai multă muncă și capital, cu atât mai mare e și producțiunea. Thünen lasă să crească plata la lucrători corespunzătoare cu profitul, contra celor mai mulți economi, cari sunt de părere, că lucrătorul de țărani (pământul) lucră numai pentru plată ca de slujbă. El însă concede lucrătorilor și unele procente din profit adecă din venitul curat. Procentele acestea însă nu îi le dă lucrătorului, ci el adună aceste parale la o rentă pentru bătrânețele neputincioase.

Ideea despre o societate de asigurări pentru lucrători, de cari sunt în Germania acum destule, a fost cunoscută lui Thünen cu 70 ani înainte de acesta și a și recunoscut-o de bună. Societățile noastre de asigurări sunt o dovadă despre esactitatea legii lui.

f. Vânzările produselor agronomice sunt favorizate în apropierea orașelor cu populațiune densă, în apropierea comunelor industriale, la granițe, în apropierea fluviilor navigabile, precum și în apropierea stațiunilor de căi ferate.

Repriză și progrese mai însemnate.

Dacă aruncăm o privire asupra trecutului, care s'a distins în aceste trei perioade aflăm:

1) Că periodul lui Thaer a fost de o mare însemnatate pentru agronomie. Cu puțină excepțiune era pe aceeași treptă, ca pe timpul lui Carol cel mare. De acasă ca medic practic, Thaer ca membru al reuniunii agricole din Celle a observat dezvoltarea agronomiei, parte ca agronom practic, parte ca învățător de agronomie. Un om de știință, nu putea lucra fără plan și judecată. El ridică agricultura la știință, el desfășură o activitate plină de binecuvântare prin cuvânt și scrieri la academia agronomică din Möglin. El ține la dezvoltarea agronomiei și prin aceea că a mijlocit ștergerea iobăgiei și a clăcilor, ba înființează institutul din care au ieșit agronomi harnici. După modelul școlilor înființate de Thaer, s'au înființat școle de agricultură și în alte părți. Așa Hohenheim în Würtemberg, Schlossheim în Bavaria, Wiessbaden în Nassau, Tharandt în Tiefert, Dreisigacker în țările saxonice, Eldena în Pomerania, Pooskau în Silesia. Prin atari institute s'a pus baza literaturii agronomice. Pre lângă Thaer au mai lucrat și alții, a căror scrieri și astăzi sunt de folos agronomiei: atari oameni au fost: Schübler, Sprengel, Boppe, Wulfen, Blok, Schwerz și alții, în Helveția: de Fellenberg, în Franța: Dombasle, Gasparie, în Italia: Gaezerie, în Austria: Burger Hlubek și alții. Pre lângă acești bărbați a contribuit la prosperarea agronomiei mult și guvernul.

Sistemul cel vechi de trei câmpuri s'a îmbunătățit, prin introducerea nutrețului artificial, sau s'a suplinit prin schimbarea fructelor, s'a lucrat mult la nobilitarea vitelor, și cu deosebire prin introducerea oilor așa numite Merino s'a ridicat oieritul.

Agronomia s'a prolept cu instrumente și aparate mai bune, și la prosperarea agronomiei a contribuit mult introducerea drainagelor.

In timpul acesta cade și introducerea unei industrii agricole dintre cele mai însemnate, aceea a producerii de zahăr din napi; după ce deja în mijlocul secolului al XVIII. s'a descoperit zahărul în așa numitul nap de zahăr și pe la finea secolului XVIII. s'a făcut prima încercare pentru prelucrare tehnică a napilor în facerea zahărului, abia după treizeci de ani producțiunea zahărului din așa numiți napi de zahăr s'a ridicat la o treptă însemnată. După producțiunea zahărului a urmat producțiunea spiritului din bucate. Cultura cartofilor încă juca un rol însemnat.

2). De o influență este periodul lui Liebig sau periodul științelor naturale. Liebig a adus științele la o dezvoltare însemnată, precum chimia agricolă, plantologia și fiziologia. Liebig ne-a introdus în literatura agronomică; el n-a întemeiat fabricațiunile de gunoier, cari au ajutat mult la înaintarea agriculturii, pe lângă Liebig au mai lucrat la prosperarea agriculturii bărbați ca: Grouven, Emil Wolf, Kühn și alții, și au adus agronomia la treapta timpului prezente.

3, Periodul al treilea sau cel agronomic, nu se deosebește mai de loc de celelalte. Periodului acestuia avem de a-i datori cercetări potrivite despre renta pământului, despre influența dezvoltărilor moderne de comerț asupra agronomiei, despre influența vămilor asupra produselor agricole, și numai pe baza acestor cercetări a fost cu puțință a folosi și a modifica esact teoria minerală.

Reforme în agronomia Prusiei și în celelalte state germane sub domnia regelui Friederic Wilhelm III.

Reforma statului a pus-o regele Friederic Wilhelm III cu deosebire în mâinile alor doi oameni distinși — de Stein și Scharnhorst, cari pentru totdeauna au să fie fala și mândria țării.

Prima mare îmbunătățire a fost pentru țărani, dintre cari partea cea mai mare au fost iobagi. In 9 Octombrie 1807 s'a sters iobăgia când apărură legea despre libera folosire a proprietății, care deja era terminată și Stein a primit-o.

(Mari merite la ștergerea iobăgiei și-au câștigat cei mai mari și renumiți bărbați de stat ai Prusiei, baronul Heinric Friederic, Carol de Stein născut in 26 Octombrie 1757 și mort la 19 Iunie 1831, și Carol August principe de Brandenburg, născut la 31 Maiu 1750 mort 22 Novembre 1822).

Era ertat a se împărți pământul, prin așa ceva fie-care țărani avea drept să vândă, zălogescă sau să-și cumpere moșie, fie-care nobil avea dreptul să porțe o industrie cetățenească, fie care cetățean se putea face țărani, și țărani cetățean sau orașan. Fie-care țărani avea dreptul să se căsătorească, și putea purta vre-o meserie la oraș. Pentru domeniile regale a dat regele in 28 Octomvrie 1807 o ordinațiune:

„Pe domeniile mele începând din 1 Iulie 1808 să nu mai fie nici o iobăgie și nici o clacă.

Eu declar pe toți locuitorii de pe domeniile mele de oameni liberi și independenți“.

Ordinațiunea regescă din 10 Octomvrie 1807 dovedește, că de aji în colo nu mai decide familia la posturile statului, ci numai meritele personale.

In 27 Iulie 1808 a dat regele tuturor locuitorilor de pe domeniile lui, moșiile lui la țărani ca proprietate liberă. Prin fapta aceasta nobilă a format el în Prusia pe un teritoriu de 10725 gkm. 47000 locuitori cu țărani liberi.

Din Königsberg apărură o nouă ordinațiune cu privire la orașe, organizată de Stein in 19 Novembre 1808, acum a căzut feudalismul și marginile strâmtorânde între oraș și sat, și s'a format un stat liber de țărani.

Edictul din 1811 a conces țărănilor de pe moșiile boeresi deplină libertate la pământurile lor, cu dreptul de a se răscumpăra pe lângă o mică despăgubire, ba s'a conces și parcelarea pământurilor. In anul 1821 s'a ordonat împărțirea moșiilor comune sub anumite condițiuni. In anul 1850 s'au prefăcut moșiile feudale în moși proprii, și s'au ușurat poverile cele mari prin înființarea băncilor de rente provinciale. La anul 1861 dările de pământ s'au regulat din nou și altele, în fine cu ajutorul guvernului s'a făcut drainage pe unde cerea locul.

Contemplațiuni finale.

Cu ușurările, cari le-a adus întrebuințarea vaporului ca motor de transport, sunt în legătură cu telegrafii și depărțările prescurtate, spesele de transport s'au micșorat, și prin așa ceva s'au pus base noi pentru activitatea oamenilor. Agronomiei i-s'a oferit acum posibilitatea de a-și procura materiile de gunoier din depărțare și de a promova fertilitatea.

Ceea-ce privește teoria minerală alui Liebig, s'a ajuns la acea convingere, că im-

portarea de materiile nutritive minerale este de a se regula după trebuință, și de a întrebuința materiile nutritive aflătoare în pământ cu deplină compensațiune, dacă suntem în stare prin așa ceva de a scote mai mult de cât reprezintă pământul cu toate avuțiile lui. Ba se știe că în pământ există substanțe de nitrogen, humus, și materii minerale pentru promovarea creșterii plantelor.

Creșterea vitelor numai este un necesar pentru agronomi, ci ea a crescut la un ram rentabil de producțiune

Luând în considerare toate nișurile și ostenele pentru promovarea agronomiei, ar trebui să dicem, că agronomia este pe treapta timpului prezente și ar trebui să fim mulțumiți, cu toate acestea trebuie să mărturisim, că nu este așa, pe lângă tot înaintarea produselor agricole, stările din an în an devin tot mai grele. Prețurile pământurilor s'au ridicat, în cât venitele scode din acelea pământuri, nu reprezintă procentele capitalului dat pe ele. Cu dezvoltarea industriei cresc și plățile pentru lucru. Ba se mai aduc bucate din alte țări, și s'au stricat prețurile bucatelor. Pentru noi a intrat o concurență, care a adus pentru producțiune multe rele, așa d. e. o parte însemnată din manufactura de postav vest-europeică s'a acoperit prin lână din Anstralia, America de sud și Capp, și că corăbii întregi încărcate din lumea nouă cu bucate se descarcă în țările Europei, ba chiar și carne se aduce în Europa din America și Australia. Acestea sunt toate întreprinderi, cari au schimbat tărul și au adus și pedeci agronomiei.

In privința agronomiei de astăzi trebuie să ne orientăm după comunicațiunea cea mare, la toate acestea ne trebuie calcul și judecată, și aceste însușiri nu le putem ajunge decât prin școală. „In școală zace viitorul agronomiei“ Spre scopul acesta suu înființat în toate părțile Germaniei școle, parte prin guvernul, parte prin corporațiuni singurite, cari în primul loc au format pe viitorul țărani cu cunoștințe agricole practice. Frecventarea școlilor de felul acesta este unul dintre cele mai folositoare remedii pentru înaintarea țărănilor în ce privește agronomia cu toate acestea însă trebuie să mărturisim, că numai un mic procent dintră țărani mai săraci au frecventat atari școle. Numai în legătură cu școala puteau să renască virtuțile stării poporului german din vechine: Diligență, cruțare și blândețe, cari pentru agronomie sunt de cel mai mare interes.

(Va urma.)

Nr. 234—899

[70] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante, de învăț. dela școlile confesionale din comunele mai jos însemnate, din protopresb. Ungurașului, se scrie concurs, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foia „Telegraful Roman“.

1. Jac, cu salariu anual de 300 florini din cari 143 fl. dela stat, 141 fl. prin repartitiune dela popor, 16 fl. din venitul cantoral, cuartir și grădină de legumi.

2. Romita, cu salariu anual de 300 fl. din cari 202 fl. dela stat, 98 fl. dela popor, cuartir și grădină de legumi.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a-și așterne cererile de concurs instruite conform normelor din vigore, în termenul deschis, la subsemnatul oficiu protopresbiteral cu posta ultimă Hidalmás.

Dela concurenți se așteptă, a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sâmbătă spre a fi cunoscuți și a-și arăta dexteritatea lor în cântări și tipic, cu deosebire în comuna Jac, unde postul învățătoresc este împreunat și cu cel cantoral.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Unguraș, în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Fi zeș-Sân petru, 8 Aprile 1899.

Paul Roșca,
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánja.

10491 sz.

V. 1899

[73] 1—1

Pályázati hirdetmény.

A Szebenvármegye árvaszékénél belügyministeri jóváhagyással ujonnan rendszeresített, évenkénti 1100 frt. fizetéssel és 200 frt. lakpénzzel javadalmazott árvaszéki ülnöki, valamint az ennek betöltése folytán netán fokozatosan üresedésbe jövő, a rendszeresített illetményekkel javadalmazott többi állomásra, főispán úr Ö-Méltóságától nyert megbízatás alapján pályázatot hirdetek és felhívom mindazokat, a kik ezen állomások egyikét elnyerni óhajtják, hogy az 1883 évi I. t. cz. szerinti minősítettségüket és előzetüket, valamint nyelvismereteiket tanúsító okmányokkal felszerelt pályázati folyamodványukat 1899. évi május hó 31. ikéig Méltóságos Thalmann Gusztáv főispán úrhoz annál bizonyosabban nyújtsák be, mivel későbbben érkező folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak.

A Szebenvármegye szolgálatában álló pályázók folyamodványukat okmányokkal felszerelni nem tartoznak.

A szóban levő állomás, esetleg állomások a törvényhatósági bizottság által a f. évi június hó 5-ére kitűzött rendes tavaszi közgyűlésen választás utján fog, illetve fognak betöltetni, a megválasztandó tisztviselőknél a rendszeresített illetményekre azonban csak 1899 évi július hó 1-től kezdve lesz igényük.

Nagy-Szeben, 1899 május hó 9-én.

Reissenberger,
alispán.

Cancelarie nouă advocațională!

Subscrisul am onore a aduce la cunoștință publică, că am deschis **cancelarie advocațională** în casa familiară **Sibiu, strada Pintenului** (Sporrergerasse) **nr. 22.**

Dr. Carol Hann de Hanneenheim,
advocat. [74] 1—2

De vânzare:

Bólele voinței

de **Th. Ribot**, profesor,
traducere de
D. Calinescu
broș. a 65 cr.

Fenomenele cerești

traducere de
B. Marian
broș. a 65 cr.

Tipografia și librăria archid.
Sibiu.

In **Tipografia și librăria archidiecezană, Sibiu**, se află următoarele scrieri ale poetului nostru **G. Coșbuc**:

Fire de tort, broș. fl. 1.—
Balade și idile „ fl. 1.50
Sacontala, broș. „ 2.50
Aeneis edit. II. broș. „ 1.25
Răsboiul nostru pentru neam-nare, broș. „ 1.—

Din **Tipografia și librăria archidiecezană, Sibiu**, se poate procura

Teoria Dramei

cu un tractat introductiv
despre frumos și artă,
de

Dr. Iosif Blaga,
profesor.
Prețul broș. fl. 1.80.